

УДК 336.145.1

Чуркіна І.Є., к.е.н., доцент
Одеський інститут фінансів
Українського державного університету фінансів
та міжнародної торгівлі

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В статті здійснено аналітичну оцінку ефективності функціонування бюджетної системи України за період 2008-2014 рр. за основними показниками, зокрема: динаміки доходів, видатків і дефіциту державного бюджету, запозичень та погашень боргових зобов'язань, видатків на обслуговування державного боргу, динаміки міжбюджетних трансфертів на фоні динаміки індексу економічної глобалізації країни. За результатами дослідження визначено позитивні та негативні ефекти впливу економічної глобалізації на ефективність бюджетної системи України.

Ключові слова: бюджет, бюджетна система, глобалізація, економічна глобалізація.

Churkina I.

EFFICIENCY OF BUDGET SYSTEM OF UKRAINE IN GLOBALIZATION

The purpose of this article is to study the functioning budget system of Ukraine under globalization, as in the present conditions the processes of globalization have a mixed impact on the global financial system to contain potential threats to financial stability, actualized problems regarding implementation of a coordinated macroeconomic policy consistency structural reforms in within national economies. In the article the analytical assessment of the functioning budget system of Ukraine for the period 2008-2014 on the basic parameters, including: the dynamics of revenues, expenditures and budget deficit, borrowing and repayments of debt, spending on public debt servicing, the dynamics of intergovernmental transfers background of economic globalization of the CCI country. In particular, presents the dynamics of consolidated, state and local budgets of Ukraine (total and on special funds); The dynamic structure of revenues of the state budget in terms of tax and non-tax revenues, the level of income of fulfillment of the budget; dynamics of state budget Ukraine without intergovernmental transfers the relevant areas (national features, intergovernmental transfers, defense, public order, security and judiciary), indicators of their performance; defined dynamics of government deficits and relevant reasons for its change; The dynamics of internal and external sources of financing the state budget debt transactions in general and special funds;

Dynamics of expenditures on servicing the public debt and its structure. Special attention is given to this instrument of fiscal adjustment as intergovernmental transfers, defined volumes and dynamics of their respective share in revenues and expenditures of local budgets of Ukraine.

Synthesis of available theoretical and applied developments on the determination of the impact of globalization on the financial system in general and budget system in particular, and their own copyright works, and reasonably defined aggregate effect positive effects and negative effects of economic globalization processes in the budgetary system of Ukraine. In particular, the positive effects include: expansion of attracting financial resources; strengthening the position of budget institutions and enhance the role of the country in the global financial environment; facilitating access to global financial markets; increase Ukraine's rating for the Open Budget Index International Budget Partnership, including the rate of public participation in the budget process; public access to integrated information-analytical system "Transparent Budget"; improve transparency of the budgetary process and expenditures; increase in tax revenues from taxes on international trade and external operations as part of state budget revenues; increasing degree of convergence of the budgetary system of Ukraine to the EU budget standards; the distribution of risk; reducing transaction costs. The negative effects of globalization on the efficiency of the budget system of Ukraine shall place the following: increase financial risks in the global financial market; openness of the global financial crisis, global financial instability; growth of foreign debt; development of financial dependence on external resources.

Keywords: budget, budget system, globalization, economic globalization.

Чуркина И.Е.

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье осуществлено аналитическую оценку эффективности функционирования бюджетной системы Украины за период 2008-2014 гг. По основным показателям, в частности: динамики доходов, расходов и дефицита государственного бюджета, заимствований и погашений долговых обязательств, расходов на обслуживание государственного долга, динамики межбюджетных трансфертов на фоне динамики индекса экономической глобализации страны. По результатам исследования определены положительные и отрицательные эффекты воздействия экономической глобализации на эффективность бюджетной системы Украины.

Ключевые слова: бюджет, бюджетная система, глобализация, экономическая глобализация.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасні тенденції розвитку світової економіки в цілому та національних фінансових систем зокрема, об'єктивно визначаються подальшим

поглибленням процесів глобалізації, посиленням взаємозв'язків та взаємовпливу між країнами світу, що вимагає активізації забезпечення їх власної фінансово-економічної безпеки. Враховуючи, що процеси глобалізації справляють неоднозначний вплив на розвиток світової фінансової системи, містять потенційні загрози фінансовій стабільності, актуалізуються проблеми в частині реалізації скоординованої макроекономічної політики, послідовності проведення структурних реформ в рамках національних економік. Одним з основних інструментів макроекономічної стабілізації виступає бюджетна система країни. Сам бюджет є адаптивним механізмом в системі регулювання економіки, спрямований на забезпечення адекватності регулятивних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою економічного розвитку країни. Довгострокова збалансованість й стійкість бюджетної системи є однією з важливих передумов збереження фінансової стабільності, що сприяє формуванню базових умов для економічного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. В сучасних умовах поглиблення глобалізаційних викликів бюджетна система є одним з найважливіших економічних важелів впливу держави на соціально-економічний розвиток. Різні аспекти проблематики бюджетної системи розглядалися у численних працях вітчизняних науковців, зокрема О. Василика [3], О. Кириленко [4], К. Павлюк [3], В. Федосова [2], І. Чугунова [8; 9], С. Юрія [1], та інших авторів.

Цілі статті. Зважаючи на достатній рівень обґрунтованості в економічній літературі проблематики з питань бюджетної системи, не можна залишати без уваги вплив сучасних трансформаційних перетворень й поглиблення глобалізаційних процесів і викликів, що, у свою чергу, вимагає надання оцінки ефективності функціонування бюджетної системи України під впливом процесів глобалізації, що й становить мету даної статті.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна система є одним з провідних інститутів держави. На протязі усього історичного періоду існування держав фінансові ресурси мобілізуються у бюджетну систему, забезпечуючи державним і територіальним

органам влади можливість виконання покладених на них функцій. Бюджетна система дозволяє здійснювати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах усіх членів суспільства. В умовах розвинутої ринкової економіки, де можливості держави впливати на перебіг економічних процесів звужуються ринковими регуляторами, значно підвищується роль бюджетної системи як одного з найважливіших інструментів державного регулювання економіки з метою забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства.

Аналіз динаміки основних показників ефективності функціонування бюджетної системи України у пост- та після кризовий періоди розвитку з урахуванням позицій в глобальному економічному середовищі дозволив виявити наступні тенденції (таблиця 1).

Таблиця 1

Основні показники ефективності бюджетної системи та індекс економічної глобалізації України

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Доходи державного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд.грн.	224,0	201,9	233,9	311,8	344,7	337,6	354,8
частка у доходах зведеного бюджету, %	75,2	73,9	74,4	78,3	77,4	76,2	77,8
у тому числі:							
податкові надходження	167,9	148,9	166,8	261,6	274,7	262,8	280,2
неподаткові надходження	528,5	506,8	650,7	490,9	682,9	728,5	683,6
Видатки державного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд.грн.	182,4	180,2	225,8	238,5	271,2	287,6	299,5

Продовження табл. 1

Загальне фінансування дефіциту державного бюджету, млрд.грн.	22,5	35,5	64,5	23,6	53,5	64,7	78,1
Фінансування дефіциту державного бюджету за борговими операціями, млрд.грн.	27,3	89,7	97,6	35,0	41,7	81,0	201,8
Запозичення:	33,3	121,0	124,3	80,7	109,8	160,9	322,6
- внутрішні запозичення	2701	62,8	70,0	53,4	66,8	109,0	229,6
зовнішні запозичення	6,2	58,2	54,2	27,3	43,0	51,9	95,0
Погашення, у т.ч.	-6,0	-31,3	-26,7	-45,6	-68,1	-79,8	-120,8
- внутрішні	-3,7	-17,9	-19,7	-32,1	-38,0	-41,8	-69,0
- зовнішні	-2,3	-13,4	-7,0	-13,5	-30,1	-38,0	-52,8
Видатки на обслуговування державного боргу	3,8	9,1	15,5	23,1	24,2	34,4	51,0
Міжбюджетні трансферти, що надійшли з державного бюджету до місцевих бюджетів, млрд.грн.	32,7	33,2	36,5	94,8	124,5	115,8	130,6
частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів, %	44,5	46,7	49,1	52,3	55,2	52,4	56,4

Продовження табл. 1

Міжбюджетні трансферти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, млрд.грн.	7,77	7,76	6,62	2,72	1,34	1,61	2,11
частка міжбюджетних трансфертів у видатках місцевих бюджетів, %	5,7	5,8	4,2	1,5	0,6	0,7	0,9
Індекс економічної глобалізації (з 208 країн світу, місце в рейтингу)	-	-	72	69	68	64	59

Складено та розраховано автором за результатами дослідження на підставі даних [10; 11; 12; 13]

Як видно за результатами розрахунків таблиці 1, доходи зведеного бюджету України з 2007-2012 рр. мали позитивну динаміку (окрім кризового 2009 р.), збільшившись удвічі з 219,9 млрд.грн. до 445,5 млрд.грн., але у 2013 р. скоротившись на 2,7 млрд.грн. до рівня 442,8 млрд.грн., у 2014 р. – підвищилися на 13,1 млрд.грн. проти попереднього 2013 р. Слід відмітити, що аналогічну динаміку демонструють й значення показника доходів як державного, так і місцевих бюджетів (по загальному й по спеціальному фондах).

До дохідної частини державного бюджету з урахуванням міжбюджетних трансфертів у 2014 р. надійшло 357,0 млрд. грн., що на 17,7 млрд. грн., або на 5,2%, більше аналогічного показника 2013 р. Виконання дохідної частини державного бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів становило 354,8 млрд. грн., що на 17,2 млрд. грн., або на 5,1%, більше відповідного показника попереднього року. До державного бюджету надійшло доходів на 21,0 млрд. грн., або на 5,6%, менше, ніж передбачено річним планом (з урахуванням змін). Зокрема, податку на доходи фізичних

осіб надійшло менше на 1,5 млрд. грн., або на 10,9%; податку на додану вартість – на 10,9 млрд. грн., або на 7,3%, акцизного податку з вироблених в Україні товарів – на 3,8 млрд. грн., або на 12,0 %; ввізного мита – на 3,2 млрд. грн., або на 20,7%; платежів за користування надрами – на 2,2 млрд. грн., або на 10,7%. Податку на прибуток підприємств надійшло менше на 0,3 млрд. грн., або на 0,9%. Єдиним вагомим джерелом надходжень, за яким було зафіксовано перевиконання річного планового показника, став акцизний податок із ввезених на територію України товарів, якого надійшло на 3,8 млрд.грн., або на 30,0%, більше, ніж було заплановано.

У 2014 р. обсяг неподаткових надходжень склав 68,2 млрд. грн., що на 4,6 млрд. грн., або на 6,4%, менше відповідного показника 2013 р. Річний план виконано на 98,3%. Структура неподаткових надходжень зазнала деяких змін, які пов'язані, насамперед, зі збільшенням частки інших неподаткових надходжень (на 10,9 в.п.).

Видатки Державного бюджету України без урахування міжбюджетних трансфертів у 2013 р. склали 287,6 млрд. грн., що більше минулорічного показника на 16,4 млрд. грн., або на 6,1%, рівень виконання річного плану становив 92,5%, що на 1,7 в.п. вище минулорічного. У 2014 р. - склали 299,5 млрд. грн., що більше минулорічного показника на 11,9 млрд. грн., або на 4,1%. Рівень виконання річного плану становив 92,2%, що на 0,3 в.п. нижче попереднього року.

Найбільше зростання видатків у номінальному вираженні відбулося за такими напрямками:

- загальнодержавні функції – на 15,7 млрд. грн., або на 31,4%, у складі яких видатки на обслуговування боргу – на 16,3 млрд. грн., або на 51,5%;
- міжбюджетні трансферти – на 14,8 млрд. грн., або на 12,7%;
- оборона – на 12,6 млрд. грн. або на 84,4%;
- громадський порядок, безпека та судова влада – на 5,4 млрд. грн., або на 13,8%.

Найвищі показники виконання річного плану демонструють видатки на загальнодержавні функції і видатки на оборону (по 96,1%), а також видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу (95,5%).

За звітний 2014 р. державний бюджет виконано з дефіцитом, який становить 78,1 млрд.грн., що становить 113,8% граничного обсягу, встановленого законом про Державний бюджет України на 2014 рік, та 88,1% річного плану з урахуванням змін. Перевищення фактичного дефіциту над граничним обсягом, визначеним законом про державний бюджет, пов'язано з випуском облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) на суму більшу, ніж було затверджено законом у межах внутрішніх запозичень. Такий випуск ОВДП здійснювався відповідно до наданого законом про Державний бюджет України на 2014 р. права Кабінету Міністрів України.

Так, у 2013 р. фінансування державного бюджету за борговими операціями склало 81,0 млрд.грн., що становить 109,6% річного планового показника. Порівняно з минулим 2012 р. цей показник збільшився на 39,3 млрд.грн., або майже удвічі. Запозичення здійснені у сумі 160,9 млрд.грн., або 103,8% річного планового показника. Із них річний план по внутрішніх запозиченнях виконано на рівні 101,2%, по зовнішніх – на рівні 109,7%. Частка внутрішніх запозичень складає 67,7%. Обсяги запозичень до державного бюджету збільшилися на 46,5% порівняно з 2012 р. Зі 160,9 млрд.грн. запозичень на внутрішньому ринку було залучено 109,0 млрд.грн., на зовнішньому ринку – 51,9 млрд.грн. До загального фонду державного бюджету було спрямовано 156,9 млрд.грн., включаючи випуск ОВДП на поповнення статутного капіталу компаній «Нафтогаз України» на 8,0 млрд.грн. з прибутковістю 14,3% річних, «Аграрний фонд» – на 5,0 млрд.грн. з прибутковістю 14,3%, «Українське Дунайське пароплавство» – на 0,3 млрд.грн. з прибутковістю 9,5%, «Ощадбанк» – на 1,4 млрд.грн. з прибутковістю 9,5%. Але вже у 2014 р. запозичення здійснені у сумі 322,4 млрд. грн., або 96,9% річного планового показника, у тому числі до загального фонду – у сумі 300,3 млрд. грн. Із них річний план по внутрішніх запозиченнях виконано на рівні 97,2%, по зовнішніх – 96,1%. Із загального обсягу запозичень до загального фонду державного бюджету випущено ОВДП для: збільшення статутного капіталу НАК «Нафтогаз України» на суму 96,6 млрд.грн.; збільшення статутного капіталу ПАТ «Ощадбанк» на суму 11,6 млрд. грн.; збільшення статутного капіталу ПАТ «Державний експортно-

імпортний банк України» на суму 5,0 млрд.грн.; обміну на такі облигації векселів, виданих Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, на суму 10,1 млрд.грн.

Кошти, що залучаються від міжнародних організацій економічного розвитку на фінансування спільних проєктів, надійшли у сумі 3,9 млрд.грн., або 63,7% запланованого річного обсягу.

Зазначені надходження на 0,3 млрд.грн., або на 6,3%, менші, ніж за аналогічний період 2012 р. Рівень їх виконання знизився на 18,1 в.п.

Погашення боргу у звітному 2014 р. здійснено у сумі 120,8 млрд. грн., що більше за показники минулого року на 51,4%. Виконання річного планового обсягу склало 98,2%, що на 0,3 в.п. менше відповідного показника 2013 р. Погашення внутрішнього боргу у 2013 р. становило 41,8 млрд.грн., або 91,9% річного планового обсягу, зовнішнього боргу – 38,0 млрд. грн., або 106,7%, у 2014 р. - 68,0 млрд.грн., або 99,6% річного планового обсягу, зовнішнього боргу – 52,8 млрд. грн., або 96,5%. Спостерігається подальше збільшення розриву між обсягами запозичень та погашення боргу, що може призвести до посилення боргового навантаження на бюджет у майбутньому.

Видатки на обслуговування державного боргу у 2013 р. становили 34,4 млрд.грн., або 97,7% річного планового показника, що на 1,1 в.п. менше аналогічного показника 2012 р., у 2014 р. - 51,0 млрд. грн., або 98,8% річного планового показника, що на 0,9 в.п. більше аналогічного показника попереднього року.

У структурі державного боргу найбільша частка припадала на державний внутрішній борг – 44,0%, який склав 257,0 млрд.грн., у т.ч.: ОВДП та Казначейські зобов'язання - 43,5% або 254,1 млрд.грн., заборгованість перед НБУ - 2,9 млрд.грн. Державний зовнішній борг становив 38,2%, або 223,2 млрд.грн., з них ОЗДП та МВФ - 26,4% або 154,1 млрд.грн. Гарантований державою борг на кінець 2013 р. становив 104,1 млрд.грн, або 17,8% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу, у 2014 р. - 153,8 млрд. грн., або 13,9%. Як і раніше, найбільша частка припадала на гарантований зовнішній борг – 11,4%, який становив 125,9 млрд.грн. Гарантований внутрішній борг складав 27,8 млрд.грн, або 2,6% від загальної суми державного та гарантованого

державою боргу.

За даними Державного казначейства України, у 2013 р. було перераховано 115,8 млрд.грн. міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів, що становить 95,0% річного плану, у 2014 р. - 130,6 млрд. грн. міжбюджетних трансфертів або 94,9% річного плану. З них у 2013 р. до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 98,0% річного плану, у 2014 р. - 97,2% річного плану. До спеціального фонду надійшло у 2013 р. 41,7% від запланованого на рік обсягу, у 2014 р. - 79,2%.

Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів у 2013 р. становила 52,4%, що на 2,8 в.п. менше, ніж відповідний показник попереднього року, у 2014 р. - 56,4%, що на 4,0 в.п. більше, ніж відповідний показник попереднього року. Найменше значення даного показника на рівні 44,5% у 2008 р.

На відміну від попередніх років у 2013 р. відбулося зменшення на 6,9% обсягів міжбюджетних трансфертів порівняно з попереднім роком. Зауважимо, що темп зростання трансфертів вперше за досліджуваний період був нижчим, ніж доходів місцевих бюджетів. У 2014 р. ситуація є дещо діаметральною: приріст обсягів міжбюджетних трансфертів порівняно з попереднім роком склав 12,7%. При цьому, на протиположну ситуацію минулого року їх зростання відбувалося вищими темпами, ніж доходів місцевих бюджетів.

До Державного бюджету України з місцевих бюджетів надійшло 1,6 млрд.грн. міжбюджетних трансфертів, що на 19,9% більше за відповідний показник попереднього року. Кошти, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету, становили 1,4 млрд.грн., або 92,5% від запланованого показника на рік.

Крім того, до складу міжбюджетних трансфертів, що надаються із місцевих бюджетів, входять субвенції на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів. Такі субвенції перераховано в обсязі 140,0 млн.грн., що на 38,8% менше, ніж за 2012 р.

У цілому загальний обсяг трансфертів до державного бюджету щодо аналогічних показників 2012 р. збільшився на 266,8 млн.грн. і склав 0,7% усіх видатків місцевих бюджетів.

Як бачимо з таблиці 1, протягом аналізованого періоду часу

частка трансфертів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету, у видатках місцевих бюджетів значно скоротилася (в результаті впровадження відповідних норм Бюджетного та Податкового кодексів України), так, у 2013 р. вона становила 0,7% проти 5,7% у 2008 р., що, в свою чергу, свідчить про зміцнення фінансової самостійності місцевих бюджетів, удосконалення функціонування механізму міжбюджетних відносин в цілому.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши динаміку сукупності показників ефективності функціонування бюджетної системи України, цікавим є співставлення їх динаміки з динамікою індексу глобалізації. За результатами таблиці 1 видно, що показники ефективності бюджетної системи та індекс економічної глобалізації України взаємопов'язані, мають односпрямовані тенденції.

Проведені узагальнення наявних теоретичних та прикладних напрацювань з питання визначення вливу процесів глобалізації на функціонування фінансової системи в цілому, та бюджетної системи зокрема, та власних авторських розробок, визначено та обґрунтовано дію сукупності позитивних ефектів та негативних наслідків впливу процесів економічної глобалізації на бюджетну систему України. Зокрема, до позитивних ефектів віднесено:

- розширення масштабів залучення фінансових ресурсів;
- зміцненні позицій інститутів бюджету і підвищення ролі країни в глобальному фінансовому середовищі;
- спрощення доступу на глобальний фінансовий ринок;
- підвищення рейтингу України за Індексом відкритості бюджету Міжнародного бюджетного партнерства, зокрема щодо показника участі громадськості в бюджетному процесі;
- доступ громадськості до інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет»;
- підвищення рівня транспарентності бюджетного процесу та видатків бюджету;
- підвищення обсягів податкових надходжень з податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції у складі доходів державного бюджету;
- підвищення ступеня конвергенції бюджетної системи України до бюджетних стандартів ЄС;

- розподіл ризиків;
- зниження трансакційних витрат.

До негативних наслідків впливу глобалізації на ефективність функціонування бюджетної системи України віднесемо наступні:

- зростання фінансових ризиків на глобальному фінансовому ринку;
- відкритість світовим фінансово-економічним кризам, глобальній фінансовій нестабільності, тощо;
- зростання обсягів зовнішнього державного боргу;
- формування фінансової залежності країни від зовнішніх ресурсів;
- перетворення проблеми обслуговування боргу в проблему запозичення.

1. Бюджетна система. Вишкіл студії / За ред.. С.І. Юрія, О.П. Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 424 с.
2. Бюджетна система /за наук. ред. В.М.Федосова, С.І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури; Тернопіль, 2012. -871с.
3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
4. Кириленко О.П. Фінанси: [навч. посібник] /О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2002. – 212 с.
5. Теорія фінансів / за ред.. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 567 с.
6. Фінанси / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. - 611 с.
7. Фещенко Л.В., Проноза П.В., Кузьминчук Н.В. Бюджетна система України. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 296 с.
8. Чугунов І.Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку. – К.: НІОС, 2003. – 488с.
9. Чугунов І.Я. Фінанси України: інституційні перетворення та напрямки розвитку. / І.Я. Чугунов. – К.: ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.
10. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. - Електронний ресурс. – [Режим доступу]: www.world.economic.forum.com
11. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.treasury.gov.ua
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>